

นาฏยประดิษฐ์ ชุด “ระบำบุปผาราชน” A Creative Thai Dance “Rabam Buppha Rachan”

ผศ.ศิวโกมาสถิตย์¹ สรินทร คุ่มเขต¹ ชมภูนาฏ ชมภูพันธ์¹ จุฑาภรณ์ วัลย์แก้ว¹ สังคม พรหมศิริ¹
ใหม่สิริ แพงदान² สุรัตนา เจริญเหง้า²

E-mail: Pusadee.kom@lru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะและความสำคัญของดอกทรงผึ้ง 2) สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุด ระบำบุปผาราชน การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า

1. ต้นรวงผึ้ง หรือดอกทรงผึ้ง เป็นพรรณไม้หอมที่ถูกยกให้เป็นพรรณไม้ประจำรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร เนื่องจากต้นรวงผึ้งจะออกดอกในช่วงเดือนกรกฎาคม ตรงกับช่วงเดือนพระบรมราชสมภพ ดอกทรงผึ้งมีสีเหลือง ตรงกับสีประจำวันพระบรมราชสมภพอีกด้วย

2. การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุด ระบำบุปผาราชน เป็นการแสดงที่สื่อถึงลักษณะและความสำคัญของดอกทรงผึ้ง ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ดนตรีโดยประพันธ์คำร้องขึ้นมาใหม่ประกอบกับการใช้ทำนองเพลงแขกบรเทศ เครื่องแต่งกายออกแบบให้เป็นชุดไทยประยุกต์ ใช้สีเหลืองและสีน้ำตาลเป็นหลัก เพื่อแสดงถึงลักษณะของดอกทรงผึ้ง ท่ารำและการแปรแถวเป็นลักษณะของการรำตีบท โดยใช้แนวคิดประดิษฐ์ท่ารำ หลักนาฏยศัพท์ ภาษาทำท่างนาฏศิลป์ และท่ารำแม่บทใหญ่ มาเป็นแนวทางหลักในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง

คำสำคัญ: ดอกทรงผึ้ง นาฏศิลป์ไทย บุปผาราชน

Abstract

The research aimed to 1) study the characteristic and significance of Dok Ruang Pheng (yellow star flower). 2) create a Thai dance “Rabam Buppha Rachan”. This research is a creative research. Collected data by interviewing, literature and related research studying. The study found as follow.

1. Dok Ruang Pheng or yellow star flower is a fragrant plant that has been praised to be the plant of The King Maha Vajiralongkorn Bodindradebayavarangkun. Because the Yellow star flower will bloom in July coinciding with the royal birth month. Yellow star flower is yellow which match with the royal day's color as well.

2. A creative Thai dance “Rabam Buppha Rachan” reflects nature and importance of the Yellow star flower. The researcher created the music by composing lyrics and mixed with old style melody named Khaek Borathes. The costumes are designed to be applied Thai costumes. Mainly yellow and brown to represent the nature of the Yellow star flower. The dance and the variation of row depend on the lyrics, called Ram Tee Bot. There are using the concept of invention of the dance, classical dance terms and language, and Mae bot Yai to be the main guideline for the creation of the performance.

Keywords: yellow star flower, Thai dance, Buppha Rachan

ความเป็นมาของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์ไทยรัชกาลที่ 10 แห่งราชวงศ์จักรี พระราชสมภพเมื่อวันจันทร์ ที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน พระองค์เป็นผู้ทรงเปี่ยมด้วยพระปรีชาสามารถหลากหลายด้าน ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจมากมาย ตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา พระราชทานกิจกรรมมากมาย เพื่อทำนุบำรุงสุขให้แก่ราษฎรของพระองค์ ทรงห่วงใยเรื่องความเจ็บป่วยและปรารถนาให้พสกนิกรของพระองค์มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงมาโดยตลอด

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา แขนงนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ดอกรวงผึ้ง ถูกยกให้เป็นพรรณไม้ประจำรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องจากเป็นดอกไม้ที่มีสีเหลือง ตามสีประจำวันพระบรมราชสมภพ อีกทั้งต้นรวงผึ้งจะออกดอกสะพรั่งในช่วงเดือนกรกฎาคม ตรงกับช่วงเดือนพระบรมราชสมภพอีกด้วย พระองค์ยังทรงปลูกต้นรวงผึ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ ที่พระองค์เสด็จฯ ไปประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่อพระราชทานไว้ให้เป็นตัวแทนแห่งพระองค์ท่านและเป็นสิริมงคลแก่ราษฎร

ดอกรวงผึ้ง โดยทั่วไปจะเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า ต้นรวงผึ้ง มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Yellow star เป็นพรรณไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย พบมากในป่าทางภาคเหนือ ความสูงจากระดับน้ำทะเล 1000-1,100 เมตร ต้นรวงผึ้งเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ความสูงประมาณ 5 เมตร ทนแดด และชอบขึ้นในที่แล้งหรือค่อนข้างแล้ง ลำต้นแตกกิ่งต่ำ ลักษณะลำต้นเป็นทรงพุ่มมน ออกใบเดี่ยวเรียงสลับกัน ด้านหน้าใบจะเป็นสีเขียวและหลังใบเป็นสีน้ำตาลนวล ดอกรวงผึ้งส่งกลิ่นหอมตลอดทั้งวัน และมีสีเหลืองอร่ามดูโดดเด่น ออกดอกเป็นช่อสั้นตามซอกใบ ลักษณะดอกมีกลีบเลี้ยง 5 แฉกคล้ายรูปดาวติดกับโคนกลีบและเป็นฐานรองกระจุกเกสรตัวผู้ ไม่มีกลีบดอก ดอกจะบานได้นาน 7-10 วัน โดยจะผลิดอกในเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ส่วนผลของต้นรวงผึ้งมีขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร เป็นทรงกลม ผลแห้ง และมีขน

ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของดอกรวงผึ้ง อันเป็นดอกไม้ประจำรัชกาลของพระมหากษัตริย์ จึงเกิดเป็นแนวคิดที่จะสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบายบุพผาราชัน เพื่อสื่อให้เห็นถึงลักษณะและความสำคัญของดอกรวงผึ้ง ที่เป็นดอกไม้ประจำสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป และให้อนุรักษ์ไว้สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและความสำคัญของดอกรวงผึ้ง
2. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์ไทยชุด ระบายบุพผาราชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ (Creative Research) ใช้วิธีการศึกษาโดยวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผสมกับการสร้างสรรค์ผลงานตามหลักนาฏยประดิษฐ์

2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

- 2.1 กลุ่มเป้าหมายการเก็บข้อมูล

2.1.1 หัวหน้าและเจ้าหน้าที่ประจำสวนหลวง ร.9 จำนวน 5 คน

2.1.2 ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ในเขตจังหวัดเลย จำนวน 5 คน

- 2.2 กลุ่มเป้าหมายในการถ่ายทอด

นักศึกษาสาขาศิลปศึกษา แขนงนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วางแผนดำเนินการวิจัย กำหนดรูปแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงเวลา วิธีการต่างๆ

4.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติและข้อมูลเรื่องดอกรวงผึ้งหรือต้นรวงผึ้ง และหลักการการประดิษฐ์ท่ารำ การใช้นาฏยศัพท์และภาษาท่า และท่ารำแม่บทใหญ่

4.3 สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย โดยเครื่องมือที่ผู้วิจัยเลือก ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

4.4 นำเครื่องมือไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาโดยวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชื่อมโยงความรู้ตลอดจนหลักฐานจากการสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อสรุปความต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลักษณะและความสำคัญของต้นรวงผึ้ง
ลักษณะของดอกรวงผึ้ง

ต้นรวงผึ้งมีชื่อภาษาอังกฤษ คือ Yellow star ชื่อวิทยาศาสตร์ Schoutenia glomerata King subsp. Peregrine (Craib) Roekm. วงศ์ TILIACEAE โดยทั่วไปจะเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า "ต้นรวงผึ้ง" แต่ในท้องถิ่นภาคเหนือ เรียกว่า สายน้ำผึ้งหรือดอกน้ำผึ้ง ในภาคกลาง เรียกว่า ต้นน้ำผึ้ง เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5-8 เมตร เปลือกสีน้ำตาล แตกกิ่งขนาดเล็กจำนวนมาก ทรงพุ่มกลมทึบ ใบเดี่ยวรูปทรงรี ยาว 5-9 เซนติเมตร ปลายใบแหลม ใต้ใบมีเส้นแขนงใบเด่นชัดและมีจุดสีน้ำตาล ช่อดอกมีสีเหลืองเข้ม ออกเป็นกระจุกตามซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ก้านใบมีขน มีดอกย่อยจำนวนมาก เมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร เกสรผู้มีสีเหลืองเข้มจำนวนมากยื่นยาวออกมาจากดอก มักไม่ติดผล ฤดูดอกบานคือเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม แต่ละต้นผลิตดอกบานเต็มต้นได้นาน 1 สัปดาห์ ดอกบานพร้อมกันทั้งช่อ และมีผึ้งมาตอมจำนวนมาก ดอกบาน 2 วันแล้วโรย ส่งกลิ่นหอมแรงตลอดวัน สามารถขยายพันธุ์ด้วยการตอนกิ่ง ปักชำกิ่ง โดยควรปลูกลงแปลงกลางแจ้งเป็นต้นเดี่ยว ให้ห่างจากต้นไม้อื่นอย่างน้อย 6 เมตร จึงจะได้ทรงดอกพุ่มกลมสวยงาม หากตัดแต่งให้โปร่งทรงพุ่มจะกลางแผ่สวยงามขึ้น ถ้าปลูกในกระถาง ควรเลือกกระถางค่อนข้างใหญ่แล้วตั้งไว้กลางแจ้ง หากรดน้ำมากจะผลิใบดกและออกดอกน้อย (ปิยะ เฉลิมกลิ่น, 2550)

ภาพประกอบที่ 1 ดอกรวงผึ้ง

ที่มา: นพพล เกตุประสาท และไพโร มัทธวรรตน์ ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง

รวงผึ้งเป็นไม้ต้นขนาดเล็กที่เหมาะสมแก่การปลูกเป็นไม้ประดับ พบมากในภาคกลางไปจนถึงภาคเหนือ เป็นพรรณไม้ที่มีดอกหอมของไทย และยังถือว่าเป็นพรรณไม้อันทรงคุณค่าและมีเกียรติ ที่ถูกยกให้เป็นพรรณไม้ประจำรัชกาล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องจากต้นรวงผึ้งจะออกดอกในช่วงเดือนกรกฎาคมเป็นต้นไป ตรงกับช่วงวันพระบรมราชสมภพของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรพอดี ส่วนสีเหลืองของดอกรวงผึ้งยังเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพ ซึ่งก็คือวันจันทร์อีกด้วย นอกจากนี้พระองค์ยังทรงปลูกต้นรวงผึ้งไว้ตามสถานที่ต่างๆ ที่พระองค์เสด็จฯ ไปประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่อพระราชทานไว้ให้เป็นตัวแทนแห่งพระองค์ท่านและเป็นสิริมงคลแก่ราษฎร (จินตนา เอี่ยมคง, 2560)

2. ผลการสร้างสรรคผลงานการแสดงนาฏศิลป์ไทย ชุด “ระบำบุปผาราชนัน”

การสร้างสรรคชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุด “ระบำบุปผาราชนัน” เป็นการแสดงที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและความสำคัญของดอกรวงผึ้ง ที่มีลักษณะดอกที่สวยงาม มีสีสดใสโดดเด่น เป็นพรรณไม้ประจำสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องจากออกดอกในช่วงวันพระบรมราชสมภพ เดือนกรกฎาคม โดยผู้วิจัยได้ยึดหลักในการแสดง ทำรำ เครื่องแต่งกาย องค์ประกอบเกี่ยวกับการแสดง และหลักในการจัดการแสดงมาเป็นแนวคิดทางการพัฒนารูปแบบการแสดงดังนี้

2.1 กำหนดแนวคิดชุดการแสดง

จากการศึกษา ดอกรวงผึ้ง ถือเป็นพรรณไม้อันทรงคุณค่าและเป็นเกียรติ ที่ถูกยกให้เป็นดอกไม้ประจำพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องจากต้นรวงผึ้งมีกลิ่นหอม มีลักษณะสวยงาม และมีสีสดใสโดดเด่น และสามารถให้ร่มเงาได้ ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรคผลงานการแสดงชุด “ระบำบุปผาราชนัน” มีเนื้อความกล่าวถึงลักษณะและความสำคัญของดอกรวงผึ้งที่เป็นดอกไม้ประจำรัชกาล สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดประดิษฐ์ท่ารำ หลักนาฏยศัพท์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ ทำรำแม่บทใหญ่ ผนวกกับท่วงทำที่สื่อถึงธรรมชาติ นำมาเป็นแนวทางสร้างสรรคเป็นการแสดงชุด ระบำบุปผาราชนัน การแสดงแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 การรำที่มีเนื้อร้อง รำตีบทเกี่ยวกับลักษณะของดอกรวงผึ้ง

ช่วงที่ 2 การรำที่มีเนื้อร้อง รำตีบทเกี่ยวกับความสำคัญของดอกรวงผึ้งที่เป็นดอกไม้ประจำสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

2.2 องค์ประกอบของการแสดง

ดนตรีและเพลงร้อง

ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ทำนองเพลงที่ใช้บรรเลงในชุดการแสดง “ระบำบุปผาราชนัน” โดยใช้ทำนองแขกเบรเทศ 2 ชั้น และช่วงท้ายจะเป็นเพลงแขกเบรเทศชั้นเดียว เพื่อจะได้มีความไพเราะอ่อนหวานและสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของไทย และแต่งคำร้องที่กล่าวถึงลักษณะอันสวยงามของดอกรวงผึ้ง และความสำคัญของดอกรวงผึ้งในฐานะที่เป็นดอกไม้ประจำรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ประพันธ์คำร้องโดย นายจักรพงษ์ ขาดิชาลี นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ขับร้องโดย นางภรณ์รัตน์ โพธิ์สัตว์ คีตศิลป์ นำนักการสังคีต กรมศิลปากร

เนื้อเพลง “ระบำบุปผาราชนัน”

-ทำนองแขกเบรเทศ 2 ชั้น-

ผกาพวงรวงผึ้งบุปผาพรรณ
เพียงภมรอมรพ้ามาบันดาล

ภมรสรรเสกนามตามลัญฐาน
เพื่อกราบกรานพระผ่านหล้าประชาไทย

-ทำนองแขกเบรเทศ 2 ชั้น-

พิศกลีบเกลี้ยงเรียงพ้องเหลืองทองทา
กลิ่นเกสรหอมหวานรัญจวนใจ

ตั้งคาราซุช้อลลอไส
สลับใบเพียงภูษานาภรณ์

-ทำนองแขกเบรเทศ 2 ชั้น-

เมื่อเบ่งบานปานมณีธีรราช
แห่งเหนือหัวมหาวชิราลงกรณ

ต้องสมภพศุภมาสอดิศร
กลิ่นขจรหอมตลบภพชาติตรี

-ทำนองแขกเบรเทศ 2 ชั้น-

แผ่นดินศักดิ์แดนดินทั่วถิ่นไทย
เปรียบวิสุทธิบุษบาทิพย์มาลี

ธ ปลูกไว้เป็นผลมวงคลศรี
ประดับพระบารมีรินทร

-เพลงแขกเบรเทศชั้นเดียว-

เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายในการแสดงชุด “ระบำบุปผาราชนัน” ผู้วิจัยได้ออกแบบชุดในลักษณะของชุดไทยประยุกต์ มีการปรับเพื่อให้เหมาะสมกับการแสดง แต่ยังคงเอกลักษณ์ของไทยไว้ ในลักษณะของเสื้อ คล้ายเสื้อชุดไทยดุสิต แต่เปิดไหล่หนึ่งข้าง ทั้งชายสไบเหมือนการใส่สไบของหญิงไทย หลักในการออกแบบเครื่องแต่งกาย เพื่อแสดงถึงลักษณะที่โดดเด่นของดอกรวงผึ้ง จึงใช้เสื้อและสไบสีเหลือง แสดงถึงสีของดอกรวงผึ้งและสีประจำวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว อีกทั้งสื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง ผ้าถุงสีน้ำตาลทอง มีจีบยกข้างหน้า ตามแบบการนุ่งผ้ายกทองมีเชิง ในชุดไทยพระราชานิยมแบบต่างๆ สวมเครื่องประดับสร้อยคอ กำไลแขน เข็มขัด สังกวาล ต่างหู และประดับศีรษะด้วย ปิ่นปักผมและช่อดอกรวงผึ้งประดิษฐ์

ภาพประกอบที่ 2 เครื่องแต่งกาย ด้านหน้า
ที่มา: ใหม่สิริ แพงदान

ภาพประกอบที่ 3 เครื่องแต่งกาย ด้านหลัง
ที่มา: ใหม่สิริ แพงदान

อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง
 เป็นดอกรวงผึ้งที่ประดิษฐ์ขึ้นตามลักษณะของดอกรวงผึ้ง สีเหลือง เป็นพวงชู่อสวยงาม เด่นชัด สำหรับให้ผู้
 แสดงถือประกอบการแสดง

ภาพประกอบที่ 4 ดอกรวงผึ้งประดิษฐ์
 ที่มา: ใหม่สิริ แพงดาน

ภาพประกอบที่ 5 ดอกรวงผึ้งประดิษฐ์ที่ใช้ประกอบการแสดง
 ที่มา: ใหม่สิริ แพงดาน

2.3 การออกแบบท่ารำและการแปรแถว

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการสังเกตความงามตามธรรมชาติของดอกรวงผึ้ง ประกอบกับ
 ศึกษาแนวคิดประดิษฐ์ท่ารำ หลักนาฏยศัพท์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ ท่ารำแม่บทใหญ่ มาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานการ
 แสดงชุด “ระบำบุปผาราชนัน”

การออกแบบท่ารำ เป็นการออกแบบโดยใช้ท่าจากท่าแม่บทใหญ่เป็นหลัก นำมาผสมผสานร้อยเรียงกับท่าเชื่อมให้
 สอดคล้องกับเนื้อเพลง เป็นการรำตีบทที่แสดงถึงความสวยงามของดอกรวงผึ้ง และท่วงท่าที่แสดงถึงความเคารพ บูชา และเทิดทูนใน
 สถาบันพระมหากษัตริย์ ในส่วนของการแปรแถวก็ให้มีความหลากหลาย โดยยึดหลักการวางตำแหน่งที่แสดงให้เห็นการรวมตัวเป็นกลุ่ม
 ก้อน เหมือนลักษณะช่อดอกรวงผึ้งที่ออกดอกเป็นกลุ่มช่อแน่นสวยงาม

ภาพประกอบที่ 6 ท่าเทิดทูนพระมหากษัตริย์
 ที่มา: สุรัตนา เจริญเหง้า

ภาพประกอบที่ 7 ทำช่อดอกรวงผึ้ง
 ที่มา: สุรัตนา เจริญเหง่า

ภาพประกอบที่ 8 ทำดอกไม้ของพระมหากษัตริย์
 ที่มา: สุรัตนา เจริญเหง่า

อภิปรายผล

จากการศึกษาลักษณะ และความสำคัญของดอกรวงผึ้ง เพื่อสร้างสรรค์ผลงานการแสดงชุด ระบายบุพพาราชัน ทำให้ทราบถึงลักษณะของดอกรวงผึ้ง ที่มีรูปร่างลักษณะที่โดดเด่น และสวยงาม สะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อของคนไทยที่ผูกพันกับธรรมชาติ การให้ความสำคัญกับไม้มงคล เพื่อเป็นการเสริมสิริมงคลให้กับชีวิตผู้ปลูก ดอกรวงผึ้งแสดงออกถึงลักษณะอันสามารถตีความถึงสิ่งที่เป็นมงคลได้หลายประการ เช่น ต้นรวงผึ้งสามารถปลูกเพาะเลี้ยงได้ง่าย มีความคงทนต่อสภาพดินแห้ง แสดงถึงคุณลักษณะที่เข้มแข็ง อดทน อีกทั้งยังสามารถออกดอกได้ครั้งละมากๆ แสดงถึงการผลิดอกออกผล มีความอุดมสมบูรณ์ และความเจริญรุ่งเรือง และยังเป็นดอกไม้ที่ออกดอกในช่วงเดือนกรกฎาคม ตรงกับวันพระบรมราชสมภพ และยังมีสีเหลือง ซึ่งเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพ จึงเหมาะจะเป็นดอกไม้ประจำรัชกาลในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่สำคัญอีกประการคือ ดอกไม้สามารถเป็นสิ่งจุดประกายในการสร้างสรรค์งานศิลปะได้ สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของดอกไม้ กับวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อของคนไทย ปรากฏในสารานุกรมไทย เล่มที่ 22 เรื่องไม้ดอกหอมของไทย (อบฉันท ไทยทอง, 2540) ที่กล่าวว่า ชีวิตคนไทยมีความใกล้ชิดกับดอกไม้หรือพรรณไม้มายาวนาน ทั้งในด้านของการนำมาใช้เป็นปัจจัยในชีวิตได้ ดอกไม้มีอิทธิพลต่อความรู้สึก นึกคิด จิตใจ ในทางสร้างสรรค์สิ่งดีงาม เป็นที่มาของงานศิลปะ วรรณกรรม และการแสดงต่างๆ อีกด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ในการสร้างสรรค์ชุดการแสดง ระบายบุพพาราชัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสรรคชุดการแสดง ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ 1) แนวคิด 2) องค์ประกอบของการแสดง 3) การออกแบบท่าและการแปรแถว โดยใช้หลักการออกแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทย เป็นหลักในการออกแบบชุดการแสดง โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล

และนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวคิดของการแสดง และประพันธ์บทร้องขึ้นใหม่ ประกอบทำนองแขกบรเทศ จากนั้นจึงออกแบบทำรำให้เข้ากับบทร้อง โดยยึดแนวคิดเกี่ยวกับการรำตีบท สอดคล้องกับแนวคิดประดิษฐ์ทำรำของ อาจารย์จำเริญ พุฒประดิษฐ์ กล่าวไว้ว่า การคิดประดิษฐ์ทำรำนั้นต้องศึกษาเกี่ยวกับจังหวะ ทำนองเพลงไม่มีเนื้อร้องตลอดจนมีเนื้อร้องอย่างเข้าใจ และลีลาท่าทางที่สื่อออกมา นั้นต้องมีความหมายอย่างชัดเจน ยึดหลักแม่ท่าของนาฏศิลป์ไทยในเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทและนาฏยศัพท์ จากนั้นจึงออกแบบองค์ประกอบของการแสดงอื่นๆ ทั้งเครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดงให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการนำเสนอและสอดคล้องกับแนวคิดที่กำหนดไว้ การสร้างสรรค์งานตามวิธีการนี้จะช่วยให้สร้างงานออกมาได้ตรงเป้าหมาย หรือแนวคิดที่วางไว้ ทำให้เห็นภาพรวมของผลงานได้อย่างชัดเจนมากขึ้นและไม่สิ้นเปลืองจากการออกแบบที่ผิดพลาด สอดคล้องกับแนวคิดการคิดประดิษฐ์ทำรำของครูเฉลย ศุขะวณิช ที่จะออกแบบทำรำต่างๆให้สอดคล้องกลมกลืนไปกับบทร้อง โดยยึดหลักความสัมพันธ์ของ ทำนองเพลงกับทำรำ และความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของบทร้องกับทำรำเป็นสำคัญ ส่วนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายจะยึด ตามทำรำเป็นหลัก (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2545) อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดในการประดิษฐ์ทำรำและชุดการแสดง ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2544) ที่กล่าวว่า นักนาฏยประดิษฐ์ ต้องกำหนดรูปแบบ ทิศทางของฉาก และเครื่องแต่งกายให้ตอบสนอง และส่งเสริมการแสดงอย่างเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับดอกรวงผึ้ง อันเป็นดอกไม้ประจำรัชกาลในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดการแสดงโดยนำลักษณะและความสำคัญในการเป็นดอกไม้ประจำรัชกาลมา นำเสนอเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุด “ระบำบุปผาราชนัน” ผู้วิจัยยึดแนวทางการออกแบบองค์ประกอบการแสดงต่างๆ ตามหลักการออกแบบนาฏศิลป์ไทย ให้องค์ประกอบแต่ละด้านมีความสอดคล้อง ทั้งในด้านดนตรี เพลงร้อง ที่ใช้ท่วงทำนองเพลงไทยเดิม เครื่องแต่งกายที่ประยุกต์จากชุดไทยพระราชานิยม การออกแบบทำรำหลักจากทำรำแม่บทใหญ่ และการแปรแถวที่หลากหลายให้เกิดความสวยงามตามการสร้างสรรค์ชุดระบำ เพื่อให้สามารถสนับสนุนเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำเอาการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุด ระบำบุปผาราชนัน ไปแสดงในวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักดอกไม้ประจำรัชกาลที่ 10 และสืบทอดต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. สืบค้นเกี่ยวกับประวัติหรือที่มาของการมีดอกไม้ประจำรัชกาลเพิ่มเติม เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเห็นคุณค่าความสำคัญต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างสรรค์พัฒนารูปแบบการแสดงเกี่ยวกับดอกไม้ประจำรัชกาลอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จินตนา เอี่ยมคง. (2560). ต้นรวงผึ้ง : พันธุ์ไม้ประจำพระองค์ ในรัชกาลที่ 10. **สารสังเขปบทความวารสาร**. (2), 1-3.

นพพล เกตุประสาทและไพโร มัทธวรรตน์. (ม.ป.ป.). **รวงผึ้ง**. ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง. <<http://clgc.agri.kps.ku.ac.th/resources/old-fragrant/schoutenia.html>> (สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2564).

ปิยะ เฉลิมกลิ่น. (2550). **ไม้ดอกหอม**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์บ้านและสวน.

ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2545). วิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ ไทย ครูเฉลย ศุขะวณิช. กรุงเทพฯ: สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). **นาฏยศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อบฉินท์ ไทยทอง. (2540). ไม้ดอกหอมของไทย. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน**. (เล่มที่ 22). 97-125.